दशरथचन्द नगरपालिका
स्थानीय राजपत्र

दशरथचन्द नगरपालिका द्वारा प्रकाशित

बैतडी जिल्ला , सुदुरपश्चिम प्रदेश, नेपाल

भाग २ वर्ष : २ अकं १ २०७५ चैत्र १५ गते शुक्रवार

दशरथचन्द नगरपालिकाको सूचना

नगर कार्यपालिकाबाट मिति २०७४/७/२८ मा स्वीकृत भएको दशरथचन्द नगरपालिकाका पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता २०७४, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ बमोजिम सार्वजनिक जानकारीको लागि देहाय बमोजिम प्रकाशन गरिएको छ ।

पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता,२०७४

प्रस्तावना

नेपालको संविधान बमोजिम सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयको आधारमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको अभ्यास गर्दै सङघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच सुमधुर अन्तर सरकार सम्वन्ध कायम गर्न, स्थानीय शासन व्यवस्थामा जनताको अर्थपूर्ण सहभागिता प्रबर्द्धन गर्दै वढी जनमुखी,सेवामुखी, जनउत्तरदायी, पारदर्शी तथा सुशासनयुक्त स्थानीय शासनको प्रत्याभूति गर्न, स्थानीय तहलाई जनताको विश्वासिलो शासन इकाईका रुपमा स्थापित गर्न, स्थानीय तहबाट समाजका विभिन्न वर्ग धर्म, लिङ्ग, जातजातिको मौलिक संस्कृतिप्रति सम्मान र सहिष्णु भावनाको विकास गर्न तथा कानुनी राज्य,संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको लाभहरूको न्यायोचित वितरण र दीगो विकासको अवधारणालाइ मूर्त रुप दिन हामी जनताबाट निर्वाचित पदाधिकारीको आचरण र क्रियाकलापहरुलाई सोही अनुरुप मर्यादित र नमूना योग्य तुल्याउनका लागि दशरथचन्द नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरुले नगरकार्यपालिकाको बैठकबाट पारित गरी यो "**दशरथचन्द नगरपालिकाका पदाधिकारीको आचारसंहिता, २०७४**" लागु गरेका छौ ।

भाग – १
प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यो आचारसंहिताका नाम "**दशरथचन्द नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४**" रहेको छ ।

(२) यो आचार सहिता स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशन भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस आचार संहितामा,

(क) "प्रमुख" भन्नाले दशरथचन्द नगरपालिकाको प्रमुखलाइ सम्झनुपर्छ ।

(ख) "आचारसंहिता" भन्नाले नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता, २०७४ लाई जनाउनेछ ।

(ग) "अनुगमन समिति" भन्नाले यस आचारसंहिता अनुसार गठित आचारसंहिता अनुगमन समितिलाइ सम्झनुपर्छ ।

(घ) "कार्यपालिका" भन्नाले दशरथचन्द नगरपालिका ,नगर कार्यपालिका सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "पदाधिकारी" भन्नाले दशरथचन्द नगरपालिकाका प्रमुख, उपप्रमुख, वडाध्यक्ष, कार्यपालिकाका सदस्य तथा सभाका अन्य सदस्य समेतलाइ सम्झनुपर्छ । यस शब्दले नगरपालिकाले आफ्नो कार्य सम्पादनका सिलसिलामा गठन गरेका जुनसुकै समिति वा उपसमिति वा कार्यदलका सदस्यहरु समेतलाइ सम्झनुपर्दछ ।

च) "सभा" भन्नाले दशरथचन्द नगरसभालाइ बुझाउनेछ ।

(छ) "स्थानीय तह" भन्नाले नेपालका संविधान बमोजिमको गाउँपालिका, नगरपालिका र जिल्लासभा सम्झनुपर्छ ।

(ज) "नगरपालिका" भन्नाले महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिका समेतलाइ जनाउनेछ।

भाग – २
पदाधिकारीका आचारहरु

३. **सामान्य आचारहरुको पालना गर्ने** : पदाधिकारीहरुले पालन तथा अवलम्वन गर्नुपर्ने सामान्य आचारहरु देहायमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछन । जसका अवलम्वन गर्न हामी प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौं,

३.१ नेपालका स्वतन्त्रता, स्वाधीनता, स्वाभिमान, राष्ट्रिय एकता, भौगोलिक अखण्डता र जनतामा निहित

दशरथचन्द नगरपालिका राजपत्र

सार्वभौमसत्ताप्रति प्रतिबद्ध रहँदै,

(क) पदाधिकारीहरुले नपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानमा प्रतिकुल हुने कार्य गर्ने छैनौ ।

(ख) कुन पनि पदाधिकारीले राष्ट्र विरुद्ध हुने कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने, राष्ट्रिय गोपनीयता भङ्ग गर्ने, राष्टिय सरक्षामा आँच पऱ्याउने कार्यहरु गर्न वा त्यस्ता कार्यमा सहयोग पुऱ्याउने कार्य गर्न वा गराइने छैन ।

(ग) कुनै पदाधिकारीले पदीय जिम्मेवारी पालना गर्दा सदैव राष्ट्र र जनताको बृहत्तर हितलाइ ध्यानमा राखी गर्नेछौ ।

(घ) कुनै पनि व्यक्ति वा निकायले जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता,सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक सौहार्दतामा आँच पुऱ्याउने गरी कार्य गरेमा त्यस्तो कार्य निरुत्साहित गर्नेछौ ।

३.२ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीचको स–सम्वन्धमा जोड दिँदै,

(क) पदाधिकारीहरुले संघ, पदेश र स्थानीय तहबीचका सम्वन्ध, कार्य अधिकारक्षेत्र, कार्य प्रणाली वा संस्थागत प्रबन्धमा कुनै आँच पुऱ्याउने वा दखल दिने वा अन्तरसरकार सम्वन्धमा खलल पार्ने कुर्ने क्रियाकलाप गर्ने वा वक्तव्य वा प्रकाशन वा प्रचार पसार गरिने छैन ।

(ख) कुनै पनि आधारमा स्थानीय तहका वासिन्दाहरुलाइ भेदभाव गर्न वा समान सुरक्षा, सेवा, सुविधा र सरक्षणबाट बञ्चित गरिनेछैन ।तर महिला, वालवालिका, अपांगता भएका व्यक्ति, दलित, जेष्ठ नागरिक लगायगत पछि परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायका हकहितका लागि विशेष व्यवस्था गर्न प्रतिबद्ध रहनेछौ ।

(ग) अन्तर स्थानीय तह तथा अन्तर सरकार वस्तु वा सेवाको निर्वाध आवागमनलाइ कुनै बाधा गरिने वा भेदभाव गरिनेछैन ।

३.३ संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन प्रणाली, स्वशासन र स्वायत्त शासन, संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबाट राज्यशक्तिको प्रयोग तथा विश्वव्यापी मानव अधिकार र मौलिक अधिकारका मान्य सिद्धान्तका प्रबर्द्धन गर्ने,

(क) जनतामा निहित सार्वभौमसत्ता, स्वशासन तथा स्वायत्त शासन, सघ, प्रदश र स्थानीय तहबाट राज्यशक्तिको प्रयोग, सघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको मान्य सिद्धान्तहरुलाइ उच्च सम्मान र आत्मसात गरिनेछ ।

(ख) संघीय लोकतान्त्रिक प्रणाली, स्थानीय स्वायत्तता र तल्ला तहमा अधिकारका विकन्द्रीकरणका सिद्धान्त तथा नीतिलाइ अनादर गर्ने, जनताप्रतिको उत्तरदायित्वलाइ अस्वीकार गर्ने, अबहेलना गर्ने, अन्तरसरकार सम्वन्ध एव स्थानीय तहहरु र साझेदार सघ सस्थासंगका कानुन बमोजिमका सम्बन्धमा खलल पर्ने जस्ता कुनै लेख, समाचार, भाषण, वक्तव्य प्रकाशन वा प्रशारण गर्ने वा गराउनु हदैन ।तर यस कुराले उल्लखित बिषयमा अनुसन्धानमुलक कुनै लेख रचना प्रकाशित गर्ने र सो अनुरुप धारणा राख्न रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.४ साधन श्रोतका पूर्ण सदुपयोग गर्ने :

(क) कानुन बमोजिम आफूले पाउने सेवा सुविधाबाहेक स्थानीय तहका साधन, श्रोत, नगद वा जिन्सी कुनै पनि प्रकारले मास्न, उपभोग गर्न र दुरुपयोग गर्न गराउनु हदैन ।

(ख) कुन पनि पदाधिकारीले सार्वजनिक स्रोतको प्रयोग गर्दा अधिकतम सदुपयोग र उत्पादनशील कार्यमा प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।

३.५ आपनो जिम्मेवारीको काम प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने गराउने,

(क) कुनै पनि पदाधिकारीले कानुनले तोकिए बमोजिमका पदाधिकारीहरुलाइ पूर्व जानकारी नदिई आफ्नो सेवा दिने स्थान छाडी अन्यत्र जान हुदैन ।

नगरपालिका राजपत्र

(ख) पदाधिकारीले प्रचलित कानुनमा तोकिएभन्दा बढी समयका लागि आफ्ना कार्यक्षेत्र छोडनुपर्दा वा कायक्षेत्रभन्दा वाहिर जानु पर्ने भएमा कानुनले तोकए बमोजिमका जनप्रतिनिधि वा पदाधिकारीलाइ आफ्ना पदको अख्तियारी नदिई जान हदैन ।

३.६ गैर कानुनी आश्वासनलाइ निरुत्साहित गर्न,

(क) संविधान तथा प्रचलित कानुनले दिएका अधिकारक्षेत्रभन्दा बाहिरका काम गरिदिन्छु भनी कसैलाई आश्वासन दिनु हदैन ।

(ख) कानुन बमोजिम गनुपर्ने काम गर्न वा सेवा दिनका लागि आनाकानी वा ढिलाइ गर्ने, जानीजानी अनावश्यक झंझट थप्ने वा आफ्नो अधिकारक्षेत्र बाहिरका काम गरिदिने वा गराइ दिनेछु भनी आश्वासन वा भरोसा पर्ने कुनै काम गर्नु वा गराउनु हुँदैन ।

(ग) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले ऐनले तोकिएको योजना तर्जुमा प्रकृयाको जानकारी नदिई कुनै व्यक्ति, सस्था वा समुदायलाई स्थानीय तहका योजना बाहेकका कुन कार्यक्रम वा योजना स्वीकृत गरिदिने वा गराईदिने आश्वासन दिनु हदैन ।

(घ) आफ्ना लागि वा अरू कसैका लागि अनुचित लाभ पुग्ने गरी पदको दुरूपयोग गर्ने कार्य गर्नगराउनु हुदैन ।

३.७ राजनीतिक आस्थाका आधारमा भेदभावपूर्ण कार्य नगर्न दृढ रहँदै,

(क) राजनीतिक आस्था वा विचारका आधारमा कार्यपालिका वा सभाका सदस्यहरु वा कर्मचारीहरु वा सेवाग्राही तथा आम नागरिकहरुसंग तेरो मेरोका भावना राखी कुनै कार्य गर्नु/गराउनु हदैन ।

(ख) आफु सम्वद्ध राजनीतिक दल वा सम्वद्ध कुनै निकाय वा संघसस्थालाई मात्र लाभ पुग्ने वा सुविधा हुने गरी कुनै निर्णय वा योजना वा कार्यक्रम कायान्वयन गरिनेछैन ।

३.८ सामाजिक सौहार्दता र समावेशीकरणप्रति दृढ संकल्पित रहदै,

(क) सामाजिक सदभाव तथा सौहार्दता (प्रेम) खल्बल्याउन नहुने : विभिन्न जात जाति, धर्म, वर्ग, क्षेत्र,

सम्प्रदायबीच सामाजिक सदभाव र सौहार्दता खल्बल्याउन कुनै काम वा अन्य कुन व्यवहार गर्न वा गराउनु हुँदैन । कुनै सम्पदायबीचको स–सम्वन्धमा खलल पर्ने गरी क्रियाकलाप गर्न गराउन र प्रचार पसार गन गराउन हदैन ।

(ख) छुवाछुतलाइ प्रश्रय दिन व्यवहार गर्नु हदैन । कुनै बिचार व्यक्त गर्दा जातीय, धार्मिक, सांस्कतिक वा समाजिक विद्वेष वा धार्मिक भेदभाव जनाउने खालका काम कुरा गर्नु वा उखान टुक्का प्रयोग गर्नु वा कुनै जाती, धर्म, संस्कृति वा समुदायका स्वाभिमानमा धक्का लाग्ने वा आघात पुग्ने खालका शब्द/वाणीहरुको प्रयोग गर्नु हुदैन ।

(ग) कुनैपनि जातजाति, धर्म, वर्ण, लिङ्ग आदिका आधारमा भेदभाव गर्नु हुँदैन तथा सबै समुदायको कानुनी हकहित र मौलिक सस्कृतिप्रति बोली र व्यवहार दुबै तवरबाट प्रतिकुल असर पर्ने गरी कार्य गर्न गराउनु हदैन ।

(घ) कुनै पनि समुदायको परम्परा देखिको धर्म अवलम्वन गर्न धार्मिक स्वतन्त्रताको सम्मान गर्नु पर्नेछ ।

तर, आफनो क्षेत्रभित्र कसैको धर्म परिवर्तन गर्न गराउन कुनै पनि क्रियाकलाप हुन दिनु हदैन ।

(ङ) कुन विदेशी नागरिक वा सस्थाले नेपालको सभ्यता, नेपाली जनताबीचका सदभाव बिगार्ने वा भडकाउने काम गरेको वा गर्न लागेको जानकारी भएमा तत्काल सम्बन्धित निकायमा सूचित गर्नु पर्नेछ ।

३.९ पदाधिकारीबीच कार्यजिम्मेवारीका न्यायोचित बाँडफाँड गर्न :

(क) पदाधिकारीहरुबीच जिम्मेवारी, अधिकार वा सुबिधा वा दायित्वको बाँडफाँड गर्दा राजनीतिक दलसँगका सम्वद्धता वा राजनीतिक आस्था वा महिला वा पुरुष वा सामाजिक समावशीकरणका आधारमा भेदभाव गर्नु हुँदैन ।तर कानुन बमोजिम बिशेष जिम्मेवारी र अवसर दिनका लागि उल्लखित प्रावधानले रोक लगाएको मानिने छैन ।

३.१० कसैको स्वाभिमान र अस्तित्वमा कुनै आँच आउन नदिन,

(क) पदाधिकारीले सबैसंग शिष्ट र मर्यादित बाणी तथा शव्दका प्रयोग गर्नु पर्नेछ । शालिन र स्वभाविक सामाजिक आचारहरु गर्नुपर्नेछ । जनतासंग हार्दिक, नम्र र आदरपूर्वक व्यवहार गर्नुपर्नेछ।

(ख) पदाधिकारीबाट कार्यपालिका र सभाका सदस्यहरु, स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीहरुमा एक अर्काप्रति झुठा लाञ्छना लगाउने, रिस राग द्वेष राख्न तथा एक अर्काका बिषयमा अप्रासांगिक टिकाटिप्पणी गर्न वा अतिसयोक्तिपुर्ण अभिव्यक्ति दिइनेछैन ।

(ग) पदाधिकारीले संस्थागतरुपमा कुनै धारणा व्यक्त गर्दा स्थानीय तह, यसका निणयहरु वा कुनै पदाधिकारी वा कर्मचारीलाई होच्याउने वा अनादर गर्ने भाषा वा अभिव्यक्ति दिनु वा दिन लगाउनु हुदैन ।

(घ) पदाधिकारी तथा कर्मचारीबीच एक अर्काको काम, पेशागत मर्यादा र कार्यगत स्वायत्तताको सम्मान गर्न वातावरण सिर्जना गर्नु पर्नेछ ।

(ङ) पदाधिकारीहरुले एकअर्काका व्यक्तिगतरुपमा टिका टिप्पणी गर्नु हुँदैन तर पदाधिकारीको कामसँग सम्बन्धित बिषयमा स्वस्थरुपमा एक अर्काको कमी कमजोरी तथा सवल पक्षहरुलाई औंल्याउन कुनै बाधा पुग्ने छैन

(च) पदाधिकारीहरुले एक अर्काका बिषयमा सकारात्मक तवरले छलफल गर्ने, सुझाव दिने, आलोचना तथा टिप्पणीहरु राख्नपर्नेछ र एक अर्कालाइ पदीय काम गर्नमा सहयोग, उत्साह र प्रेरणा प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

३.११ सामाजिक मान्यता विरुद्धका आचारहरु निरुत्साहित गर्दै,

(क) कार्यालय समयमा वा पदीय कामको सिलसिलामा मादक वा लागु पदार्थको सेवन गर्नु हुँदैन । कार्यालय हाताभित्र तथा सार्वजनिक सभा, समारोह, बैठक, आदि स्थलहरुमा मद्यपान, धुम्रपान, खैनी, सूती, गुटका वा पान सेवन गर्नु हुँदैन ।

(ख) अन्धविश्वास, अपसस्कृति, रुढीवादजस्ता पुरातन एवम् अबैज्ञानिक मान्यता तथा चालचलन विरुद्धको सामाजिक रुपान्तरण प्रकयामा सक्रिय सहभागिता जनाउनु पर्दछ ।

(ग) पदाधिकारीहरुले सार्वजनिक स्थल तथा खुला ठाऊँमा जुवा, तास खेल्ने, बाजि लगाउने आदि जस्तो व्यवहारहरु गर्नु हदैन ।

(घ) पदाधिकारीले कानुनतः मानव अधिकारको हनन ठहरिने, कानुनले वन्देज लगाएको तथा सभा वा कार्यपालिकाले आफ्ना क्षेत्रभित्र सामाजिक मर्यादा विपरितको भनी तोकेका समुदायमा प्रचलित कुरीतिहरुले बढावा पाउने व्यवहार गर्नु हुदैन ।

(ङ) विभिन्न जातजाति वा धर्म सम्प्रदायको प्रचलित सामाजिक संस्कारहरु जस्तै, विवाह, ब्रतबन्ध, पास्नी, जन्मोत्सव, भोज, आदिमा समुदायमा गलत प्रतिस्पर्धाको भावना ल्याउने खालको तडक भडक गर्नु हुँदैन र तडकभडक गर्ने अरुलाई प्रोत्साहन गर्नु हुदैन ।

(च) पदाधिकारीको हैसियतले कुनै निर्णय गर्दा राजनीतिक, सामाजिक, आर्थिक वा कुर्न पनि आधारमा तेरोमेरो भन्ने पक्ष नलिइ तटस्थ भूमिका निर्वाह गर्नु पर्दछ ।

(छ) लिङ्ग, उमेर, भाषा, धर्म, आर्थिक अवस्था आदिको आधारमा भेदभाव जनाउने गरी अरुको सामाजिक संस्कार वा वर्गीय हकहितको बिषयहरुमा नकारात्मक टिप्पणी गर्नु हुँदैन ।

(ज) पदाधिकारीले आफ्ना क्षेत्रभित्र विद्यमान सामाजिक कुरिति तथा कुसस्कारका रुपमा रहेको वालविवाह, वहुविवाह, लैंगिक हिंसा, छाउपडी, बोक्सा बोक्सी, दहेज दाइजो, छुवाछुत, जातिगत उचनीचता, व्यक्तिगत घटना दर्ता नगर्ने प्रबृति आदिजस्ता प्रथा प्रचलनलाई निर्मूल गर्नु पर्नेछ ।

३.१२ स्थानीय तहबाट प्रदान गर्ने सेवा, सुविधा, निर्णय प्रक्रिया र सूचनामा जनताको पहुँच बढाउन,

(क) प्रत्येक नागरिकलाइ सरोकार हुने सेवा सुविधा र निर्णयबारे सूचना माग भएमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ । तर प्रचलित कानुन तथा आचारसंहितामा उल्लेख भएका तरिकाले बाहेक कुनै पदाधिकारी, व्यक्ति वा समुहलाइ आर्थिक

कारोवारमा लाभ वा हानी पुग्ने वा कसैको सम्पति वा जीउ–ज्यानमा हानी नोक्सानी पुग्ने सूचनाहरु र गोप्य राख्नु पर्ने कुरा प्रसारण वा सार्वजनिक गर्न वा गराउनु वा उपलब्ध गराउनु हुदैन ।

(ख) शान्ति सुरक्षा, राष्ट्रिय अखण्डता, समुदायहरुको सौहार्द सम्बन्धमा खलल पर्ने खाल सूचनाहरु सार्वजनिक गर्न वा गराउनु हदैन ।

३.१३ वदनियत तथा अनधिकृत काम गर्न गराउनबाट रोक्न,

(क) प्रचलित कानुन बमोजिम आफूलाइ प्राप्त अधिकारको प्रयोग गर्दा वदनियत वा स्वेच्छाचारीरुपमा गर्न वा गराउनु हुँदैन । यस्ता अधिकारको प्रयोग खुला एव सहभागितामूलक रुपमा छलफल गरी गर्नु पर्नेछ ।

(ख) आफु वा अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्थाबाट अन्य पदाधिकारी वा कार्यालय⁄सघसस्था वा कर्मचारी वा व्यक्तिलाइ अनधिकृत काम गराउनु हुँदैन ।

३.१४ लैङ्गिक समानताका प्रबर्द्धन गर्दै:

(क) कसैलाई लिङ्गका आधारमा भेदभाव झल्कने कुनै कार्य गर्नु हुँदैन । लिङ्गका आधारमा कसैको क्षमतामाथि आँच आउने गरी कुनै कामकाज गर्न, नीति, कानुन वा संरचना बनाइनेछन ।

(ख) फरक लिङ्गका पदाधिकारी, कर्मचारी, सेवागाही तथा आम नागरिकप्रति अस्वस्थ आलोचना गर्ने, जिस्क्याउने तथा उनीहरुका मनोवल घटाउने खालका अभिव्यक्ति दिने, दिन लगाउने वा कुनै पनि माध्यमवाट कुनै यौनजन्य दुराशय हुने खालका कुनै कामकारवाही गर्न गराउनु वा यौनजन्य अस्लिल तस्विरहरु प्रकाशित गर्ने, प्रदर्शन गन, आशय देखाउने, अनुचित लाभका दृष्टिले काममा अल्झाउने जस्ता हैरानी पार्ने व्यवहार गर्न वा गराउनु हुदैन ।

(ग) लेखेर, बालेर, भाषण गरेर वा जुनसुकै माध्यमबाट पनि महिला तथा पुरुषबीचमा भेदभाव जनाउने खालको काम वा व्यवहार गर्न वा उखान टुक्का, थेगा वा शब्दहरुका प्रयोग गर्न गराउनु हुँदैन ।
(घ) लैङ्गिक आधारमा भएका घरल हिंसा र भेदभावका घटनाहरुलाइ लुकाउने र गोप्य राख्ने कार्य गर्नु वा सहयोग पुऱ्याउने गर्नु गराउनु हदैन ।

३.१५ बालवालिकाका सर्वाङ्गिण विकास र हकहितप्रति सचेत रहदै :

(क) वालवालिकाको सार्थक सरोकारको बिषय तथा स्थानीय विकास र शासन प्रक्रियामा वालवालिकाका सार्थक सहभागितालाइ होच्याउने वा अवमूल्यन गर्ने विचार, अभिव्यक्ति दिने वा त्यस्ता व्यवहार गर्नु गराउनु हुँदैन ।

(ख) आफ्नो परिवारमा बालश्रमिक राख्नु हुँदैन । समदायमा बालश्रम वा बालशोषणलाइ संरक्षण वा प्रोत्साहन हुन कुनै किसिमका क्रियाकलाप गर्न गराउनु पाइनेछैन ।

४. **सार्वजनिक सम्पतिका प्रयोग तथा सुविधा सम्वन्धी आचारहरुः** सार्वजनिक सम्पतिका प्रयोग तथा सुविधा सम्वन्धमा देहायका आचारहरु पालन गर्न प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछौ,

४.१ पदाधिकारी तथा कर्मचारीको सुविधाका लागि छटयाईएको सेवा वा सुविधा वा भत्ता आफ्ना आन्तरिक श्रोतका कति अंश हुन आउंछ भन्ने एकीन गरी सभामा छलफल गरी आम नागरिकलाइ जानकारी दिइ किफायति रुपमा न्यूनतम सुविधाका व्यवस्था गरिनेछ ।

४.२ पदाधिकारीले कानुन बमोजिम तथा कार्यालयको काममा वाहेक स्थानीय तहको मानवीय, आर्थिक वा भौतिक साधन श्रोतको आफै वा अन्य कुनै व्यक्तिबाट प्रयोग वा उपयोग गर्न वा गराइनेछैन ।
४.३ आफ्नो पदीय ओहदाको आधारमा कुनै समिति, संस्था वा व्यक्तिहरुबाट निजी सेवा तथा सुविधाहरु लिन वा लिन लगाइने छैन ।

४.४ स्थानीय तहको सेवा प्राप्त गरे वा सार्वजनिक सम्पतिका प्रयोग गरेवापत पदाधिकारी, कर्मचारी वा अन्य कुनै व्यक्ति वा सस्थाले कानुन बमोजिम तिर्न बुझाउनु पर्ने कर, शुल्क, सेवा शुल्क दस्तुर, भाडा बुझाउने बाट छुट लिनेदिने गरी निणर्य गर्न वा गराउनु हुँदैन ।

४.५ स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले आफूल प्राप्त गर्ने सुविधाहरुको विवरण आम जानकारीका लागि स्थानीय तहमार्फत सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ ।

५. नीति निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा पालन गर्नुपर्ने आचारहरु : नीति, निर्माण, योजना तर्जुमा र निर्णय गर्दा देहायका आचारहरुको पालन गर्न गराउनु देहाय बमोजिम गरिनेछ,

५.१ निर्णय प्रकृयामा भाग लिनुपूर्व बैठकमा जानकारी दिनुपर्ने (१) पदाधिकारीले आफू समेत संलग्न भइ कुनै निर्णय गर्नुपर्ने बैठकमा छलफलमा भाग लिनुपूर्व देहाय बमोजिमका सूचनाहरु सम्वन्धित भए सो दिनुपर्नेछ :

(क) स्थानीय तहको भर्ना प्रकृया, खरीद, बिक्री वा ठेक्कापट्टाको निर्णय प्रकृया, कुनै किसिमको दण्ड जरिवाना वा मिनाहा गर्ने निर्णय प्रकृया, कुनै पक्षसंगका सम्झौताको म्याद थप वा खारेजीका बिषयमा वा त्यस्तै कुनै निर्णय गनुपर्ने विषयसग सम्बन्धित व्यक्तिसँग आफ्नो कुनै स्वार्थ वा रिसइवी वा लेनदेन वा अन्य कुन प्रकारको नाता, सम्वन्ध रहेका भए सा कुरा,

(ख) स्थानीय तहको नीति निर्णयबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरुपमा लाभ वा हानी हुने व्यक्ति, संस्था, पक्ष वा कम्पनीसँग लिनुदिन भए सोका बिवरणहरु,

(ग) कुनै पेशा वा व्यवशायिक सघसस्थामा पदाधिकारीको प्रतिनिधित्व, लगानी, शेयर, हित वा स्वार्थ भए सोको बिवरण र त्यस्ता काममा लगाउने सस्था सम्बन्धी विवरण,

(२) यदि कुनै पदाधिकारीको निर्णय गर्नुपर्नु पक्ष वा बिषयसंग सम्बन्ध रहेछ भने बैठकको अध्यक्षले त्यस्ता पदाधिकारीलाइ बैठकको निर्णय प्रकृयामा तटस्थ रहने वा भाग नलिनका लागि निर्देशन गर्नु पर्नेछ ।

(३) पदाधिकारीले कुन विकास निर्माण कार्यका लागि गठन हुने उपभोक्ता समितिमा रहीकार्य गर्नु हुदैन ।

५.२ सहभागितामूलक तथा पारदर्शीरुपमा नीति निर्माण र निर्णय गर्न :

(क) पदाधिकारीहरुले योजनाको छनौट, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्यांकनका विषयहरुमा लाभग्राही, उपभोक्ता तथा सरोकारवाला समूहको व्यापक सहभागिता र प्रतिनिधित्व गराएर निणय गर्नुपर्नेछ ।

(ख) स्थानीय तहबाट निर्णय दिनुपर्ने विषयहरु, नियुक्ति वा सेवा सुविधा दिन वा लिन विषयको कुराहरु पारदर्शीरुपमा गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्थानीय तहका बैठकहरु आम जनताका लागि खला गर्न उचित प्रकृयाहरु निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।

(घ) निर्णय गर्दा कानुनले तोकेको अवधिभित्र निर्णय गर्नुपछ । कानुनले समय नतोकेका अवस्थामा बिषयका प्रकृति हेरी यथासम्भव छिटो र उपयुक्त समयावधिभित्र निर्णय गर्नु पर्नेछ । तर कुनै कारणले निर्णय गर्न लाग्ने समयावधि लम्विने भएमा वा निर्णय गर्न नसकिने भएमा सोका तथ्यपुर्ण जानकारी सम्वन्धित पक्षलाइ उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(ङ) पदाधिकारीले नागरिक वा सेवाग्राहीलाई नअल्याउने गरी स्पष्ट राय तथा सल्लाह दिनु पर्नेछ ।

६. पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ ग्रहण सम्बन्धी आचरणः पुरस्कार, उपहार, दान, चन्दा वा निजी सेवा, सुविधा र लाभ गहण सम्बन्धमा दहायका आचारहरुको पालन गर्नु गराउनु प्रतिबद्ध रहदै,

(क) कानुन बमोजिम आफ्नो कर्तव्य निर्वाह गर्न सिलसिलामा कसैबाट कुनै प्रकारको नगद वा सेवा सुविधाको रुपमा उपहार, पुरस्कार, चन्दा लिनु हुदैन । त्यस्ता सेवा सुविधा दिनका लागि वाध्य पार्नु कुनै व्यवहार गर्न वा गराउनु हदैन ।

(ख) स्थानीय तहसंग कुनै खास विषयमा स्वार्थ निहित भएको वा सम्भाव्य स्वार्थ भएका कुनै पनि व्यक्तिबाट कुनै प्रकारकौ मैत्री व्यवहार र आमन्त्रण, भोज भतेर, खानपिन, मनोरञ्जन, वसोवास सुविधा, भाडा सुविधा, आदि लिनु वा दिनु हदैन ।
(ग) पदाधिकारीहरुले आफ्नो स्थानीय तहलाई जानकारी नदिइ कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट दान, वक्सिस, चन्दा, उपहार स्वीकार गर्नु हदैन ।

७. **सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्र, विकास साझेदार, गैर सरकारी संस्थासंगका साझेदारी** : विकास साझेदार, गर सरकारी सस्था, सामदायिक सघसस्था, निजी क्षेत्रसंगको साझेदारी गर्दा दहायको आचारहरुको पालन गर्न प्रतिबद्ध रहँदै,
(क) विकास साझेदार निकाय, गैर सरकारी सस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्रसँग सस्थागत सम्वन्ध र समन्वय प्रबर्द्धन गरिनेछ । व्यक्तिगत लाभहानीका आधारमा व्यवहार गरिनेछैन ।
(ख) विकास साझेदार निकाय, गैर सरकारी सस्था, सामुदायिक संघसंस्था, निजी क्षेत्रसँगका आफ्ना क्षेत्रभित्रका योजना, कार्यक्रम, बजेट तथा प्रतिवेदन कार्यलाई एकीकृत रुपमा अगाडी बढाइनेछ ।

८. **निष्पक्षता, सम्मान र कदरपूर्ण व्यवहार सम्बन्धी आचरणहरु** : पदाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा निष्पक्षता, सम्मान र कदरपण रुपमा गन देहायका आचारहरुका पालन गरिनेछ,
(क) स्थानीय तहको सस्थागत एव कार्यगत स्वतन्त्रता र निष्पक्षता अभिवृद्धि गर्न प्रयत्नशील रहने ।
(ख) पदाधिकारीले पदीय कर्तव्य निर्वाह गर्दा वाहय वा आन्तरिक क्षेत्रबाट प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरुपले आउने प्रभाव, प्रलोभन, दवाव, भनसुन, धम्की, आगह आदिबाट प्रेरित वा प्रभावित नभइ कार्य सम्पादन गर्ने ।
(ग) आफ्नो पदीय कर्तव्य परा गर्दा मोलाहिजा नराखी निर्भिक र स्वतन्त्रतापूर्वक कार्य सम्पादन गर्ने गराउने ।
(घ) कुन कर्मचारीलाइ कार्य सम्पादनका सिलसिलामा अनुचित प्रभाव पार्ने वा दबाब नदिने ।
(घ) प्रचलित कानुनले निषेध गरेका कुनै कार्य गर्न वा गराउन नहुने ।
(ङ) कर्तब्य पालना गर्दा जानकारीमा आएको कानुन बमोजिम गोप्य राख्नुपर्ने विषय वा कागजात वा व्यहोरा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपबाट प्रकाशन गर्न वा गराउन नहुने ।
(च) पदाधिकारीले आफुले गर्न काम निर्धारित समयभित्र सम्पादन गरिनेछ । कानुन बमोजिम सम्पादन गर्नु पर्ने काम समयभित्र सम्पन्न नगरी आफैले गर्ने काम पन्छाइने छैन ।

(९) **अन्य आचरणहरु** : पदाधिकारीको अन्य आचरणहरु देहाय बमोजिम गर्न प्रतिबद्ध रहन्छौं,
(क) आफ्नो सम्पत्तिको विवरण तोकिएको समयभित्र सम्वन्धित निकायमा बुझाइ सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।
(ख) स्थानीय तहको काममा कुनै प्रकारको असर पर्न सक्ने गरी वा संविधान र प्रचलित कानुन विपरित हुने गरी स्थानीय तहको स्वीकती विना कसैबाट कुनै प्रकारको दान, दातव्य, कासेली, उपहार आफुले स्वीकार गर्न र आफनो परिवारका कुनै सदस्यलाइ त्यस्ता बिषय स्वीकार गर्न लगाउनु हुदैन । विदशी सरकार वा प्रतिनिधिबाट कुनै उपहार प्राप्त हुन आएमा स्थानीय तहमा सो कुराको सूचना दिइ निणय भए वमोजिम गर्नु पर्नेछ ।
(ग) स्थानीय तहका पूर्व स्वीकृति बिना कुनै कामको निमित्त कुनै किसिमको चन्दा माग्न वा त्यस्ता चन्दा स्वीकार गर्न वा कुनै किसिमको आर्थिक सहायता लिनु हदैन ।
(घ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको काम कारवाहीमा प्रतिकुल प्रभाव पर्ने गरी कुनै पत्रपत्रिकामा आफनो वास्तविक वा काल्पनिक नामबाट वा वेनामी कुन लेख प्रकाशन गर्न, अनलाइन समाचार माध्यम वा सामाजिक सञ्जाल वा रडियो वा टेलिभीजनद्वारा प्रसारण गर्न गराउनु हुदैन ।
(ङ) नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहका नीतिका विरोधमा सार्वजनिक भाषण दिन वा कुनै वक्तव्य प्रकाशन गर्नु हुदैन ।
(च) मुलुकी ऐन विहावारीको महलको विपरित हुने गरी विवाह गर्न गराउनु हुदैन ।

(छ) विदेशी मुलुकको स्थायी बसोवास तथा डि.भी.का लागि आवेदन गर्नु हुदैन ।

(ज) पदाधिकारीले पदीय मर्यादामा आंच आउने गरी कुनै समूह वा व्यक्तिसग कानुन विपरित वार्ता गर्ने, सभ्फौता गर्ने कार्य गर्नु गराउनु हदैन ।

भाग – ३
प्रचलित कानुन बमोजिम पालन गर्नुपर्ने आचारहरु

१०. **प्रचलित कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन** : (१) नेपालका संविधान, प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानुन, अदालतका निर्णय वा आदेश तथा कानुन बमोजिम सघ वा प्रदेशले दिएको निर्देशनको सम्मान र पालना गर्न र साको तत्परतापूर्वक प्रभावकारी कार्यान्यवन गरिनेछ ।

(२)प्रचलित कानुन बमोजिम पदाधिकारीहरुको सम्पत्ति बिबरण बुझाउने तथा सार्वजक गरिनेछ।

(३) पदाधिकारीले प्रचलित कानुन बमोजिम स्थानीय तहको बेरुजु तथा पेश्कि फरस्यौट कार्यमा जिम्मेबारी बहन गर्नु पर्नेछ ।

११. **अख्तियार दुरुपयोग तथा भ्रष्टाचार निवारण सम्वन्धी कानुनको कार्यान्वयनमा सहयोग** : (१) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले प्रचलित कानुन बमोजिम भ्रष्टाचार वा अख्तियारका दुरुपयोग हुने किसिमका आचारहरु गर्न वा गराउनु हुदैन ।

(२) स्थानीय तहका पदाधिकारीले स्थानीय तहमा प्रचलित कानुन बमोजिम अख्तियारका दुरुपयोग ठहरिने कुनै काम वा व्यवहार भएमा सम्बन्धित निकायमा जानकारी दिनुपर्नेछ र सम्बन्धित निकायबाट हुन छानविन, अनुसन्धान तथा जाँचवुझमा सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(३) पदाधिकारीले आफूले थाहा पाएको भ्रष्टाचार मानिने कार्यहरूको सूचना दिने र लिने गर्नु पर्दछ, त्यस्तो सूचना लुकाउने र लुकाउन सहयोग गर्नु हुदैन ।

(४) पदाधिकारीले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा स्वार्थको द्वन्द्व देखिन सक्ने बाह्य क्रियाकलाप, रोजगारी, लगानी, सम्पत्ति, उपहार वा लाभ लगायतका कुराहरू बारे स्पष्ट गरी कार्य सम्पादन गर्नु पर्दछ ।

(५) भ्रष्टाचारबाट आर्जित सम्पत्ति राख्ने, लुकाउने तथा प्रयोग गर्ने जस्ता कार्यलाइ दुरुत्साहन गर्न पर्दछ ।

(६) भ्रष्टाचारबाट आर्जित सम्पत्तिको खोज तलास, रोक्का, स्थानान्तरण, नियन्त्रण, जफत एव फिर्तासम्बन्धी कार्यमा सहयोग पुर्‍याउनु पर्दछ ।

(७) पदाधिकारीले आफूले र आफनो परिवारका नाममा कुनै जायजेथा खरीद गर्दा सार्वजनिक गरेर मात्र खरिद गर्नु पर्नेछ ।

१२. **निर्वाचन आचारसंहिताका पालन गर्नुपर्ने** : (१) स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरुले निर्वाचनका बखत पालन गर्नुपर्ने आचारहरु निर्वाचन आयोगले तोक बमोजिम पालना गर्नु पर्नेछ ।

(२)स्थानीय निकायका पदाधिकारीहरुले निर्वाचन आचारसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा पालन गन गराउन सहयोग गर्नुपर्नेछ ।

(३) स्थानीय तहका पदाधिकारीहरुले आफ्ना ओहदाका आधारमा प्राप्त सुविधाहरु निर्वाचन प्रचार प्रसार वा सोसँग सम्बन्धित प्रयोजनका लागि आफु वा अरु कसैबाट प्रयोग गर्न वा प्रयोग गराउनका लागि दिनु हुँदैन ।

(४) निर्वाचन प्रयोजनका लागि यस्तो सुविधा दिन वा लिनका लागि स्थानीय तहहरुबाट संस्थागत रुपमा कुनै निर्णय गर्न वा गराउनु समेत हुदैन ।

१३. **आचारसंहिताको कार्यान्वयन लागि आवश्यक सहयोग गर्नुपर्ने**: (१) आचारसंहिताका कार्यान्वयन तथा सार्वजनिकीकरणका लागि देहायमा उल्लेखित व्यवस्थाहरु गरिनेछ,

(क) आचारसंहिताका कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था गरिने: कार्यपालिकाले प्रमुख वा कार्यपालिकाले तोकेका सदस्यको संयोजकत्वमा आचारसंहिता कार्यान्वयन समिति गठन गरिनेछ । सो समितिले नियमित रुपमा आचारसंहिता कार्यान्वयनको पक्षलाई सहयोग पर्‍याइ कार्यपालिकाका बैठकमा नियमित प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।

(ख) अनुगमन समितिलाइ सहयोग पुर्‍याउनु पर्ने : यस आचारसंहिताका प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि अनुगमन समितिलाइ आवश्यक पर्ने सहयोग उपलब्ध गराइनेछ ।

(२)पदाधिकारीले आफ्नो कार्यविभाजन तथा कार्यसम्पादन नियमावलीका व्यवस्था बमोजिम जवाफदेही, पारदर्शी सेवा प्रवाहको प्रबन्ध गर्न देहाय बमोजिम गर्न गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ,
(क) नागरिक वडापत्र बमोजिम कार्य सम्पादन गर्नुपर्ने, नागरिक बडापत्र सम्वन्धित सबैको जानकारीका लागि सबैले देख्न ठाउँमा टाँस गर्न गराउन पर्नेछ ।
(ख) स्थानीय तहले नागरिक बडापत्रमा उल्लेख भए अनुसार छिटो छरिता सेवा प्राप्त नभएमा सा उपर गुनासो सुनुवाइ हुने र छानबिनबाट सेवाग्राही पक्षलाइ कुनै क्षति वा हैरानी व्यहोर्नुपरेको देखिएमा पिडित पक्षलाइ उचित उपचार र क्षतिपूति उपलव्ध हुने व्यवस्था गर्न गराउनु पर्नेछ ।
(३) कुनै पनि पदाधिकारीले आफुकहाँ आएको गुनासो तत्काले सुन्ने व्यवस्था मिलाइ फछर्योट गर्नु पर्नेछ ।

भाग – ४

आचारसंहिताका पालन गर्ने गराउन व्यवस्था

१४. आचारसंहिता अनुगमन समितिको गठन : (१) कुन पदाधिकारीले यस आचारसंहिता तथा अन्य प्रचलित संघीय, प्रदेश र स्थानीय कानुन बमोजिम पालन गर्नुपर्ने आचारहरु उल्लंघन गरे, नगरेका सम्वन्धमा जाँचबुझ तथा अनुगमन गर्नका लागि सभाले सभाको सदस्यहरुमध्येबाट देहाय बमोजिमका पदाधिकारी रहको एक आचारसंहिता अनुगमन समितिका गठन गरिनेछ ।

क. सभाका सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छनौट गरेको एक जना संयोजक

ख.सभाका सदस्यहरुले आफूमध्येबाट छनौट गरेको कम्तिमा एक जना महिला सहित दुईजना सदस्य

ग. कार्यकारी अधिकृतले तोकेको स्थानीय तहका एक जना अधिकृत कर्मचारी सदस्य सचिव

(२) अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्य तथा सचिव माथि यस आचारसंहिताका उल्लंघनमा उजुरी परी निर्णय गर्नुपर्ने अवस्था भएमा सो बिषयका छलफल, जाँचवुझ तथा निर्णय प्रकृयामा नीज सहभागी हुन पाउन छैनन ।
(३) यस आचारसंहिताका संयुक्त रुपमा उल्लंघन गरेको भनी अनुगमन समितिका संयोजक, सदस्यहरु तथा सचिवमाथि कुन उजुरी परेकोमा त्यस उपर सम्बन्धित कार्यसमितिल छानविन गरी त्यसपछि बस्ने सभाको बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।
(४) अनुगमन समितिका सदस्यहरुको पदावधि दुइ बर्षका हुनेछ । यस समितिको सदस्यहरु लगातार दुइ कार्यकालभन्दा बढीका लागि निर्वाचित हुन सक्ने छैनन । तर स्थानीय तहको कार्यकाल समाप्त भएको अवस्थामा यस समितिका पदावधि स्वत :समाप्त भएको मानिनेछ ।
१५. अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार : (१) अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ,
(क) कुनै पदाधिकारीले आचारसंहिता उलंघन गरे, नगरेको सम्वन्धमा उजुरी परेमा वा जानकारी हुन आएमा सो उपर जाँचबुझ तथा छानविन गर्न सक्ने ।
(ख) जाँचबुझ तथा छानविनका सिलसिलामा समाव्हान जारी गर्ने र साक्षी प्रमाण बुझ्ने अधिकार हुने ।
(ग) अनुगमन समितिका सदस्यहरुले स्थानीय तहको सिफारिश तथा आमन्त्रणमा स्थानीय तहको जुनसुकै बैठकमा उपस्थित भई आफ्नो कामका बिषयमा जानकारी दिन सक्नेछन ।
(२) अनुगमन समितिको कामको लागि आवश्यक जनशक्ति, काम गर्ने ठाउँ, सामग्री तथा उचित वातावरण बनाईदिने जिम्मेवारी सम्बन्धित स्थानीय तहको हुनेछ ।
१६.अनुगमन समितिको बैठक तथा कार्यविधि : (१) अनुगमन समितिका कार्य संचालन विधि देहायमा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ,
(क) अनुगमन समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।
(ख) अनुगमन समितिको बैठकको निर्णय बहुमतको आधारमा हुनेछ ।
(ग) अनुगमन समितिले कारवाही गर्दा सम्बन्धित पदाधिकारीलाइ सफाइ पेश गर्न उचित मौका दिनु पर्नेछ ।

(घ) अनुगमन समितिले जाँचबुझबाट देखिएको बिबरण सहितको राय प्रतिवेदन सम्वन्धित कार्यपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
(२) अनुगमन समितिका बैठक तथा जाँचबुझ सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैंले तोक्न सक्नेछ ।

१७. **अनुगमन समितिका सदस्यहरुका सेवा तथा सुविधा** : अनुगमन समितिका सदस्यहरुको बैठक भत्ता तथा अन्य सुविधाहरु स्थानीय तहले तोके वमोजिम हुनेछ ।

१८. **उजुरी** : (१) स्थानीय तहका कुनै पदाधिकारीले पेशागत आचार उल्लंघन गरेकोमा त्यस विषयमा आचारसंहिता अनुगमन समिति समक्ष उजुरी दिन सकिनेछ ।

(२) माथि (१) वमोजिम दिइने उजुरीमा कुनै पदाधिकारीले कुन आचार उल्लंघन गरेका हो सोको आधार प्रमाण खुलाउनु पर्नेछ । स्थानीय तहले उजुरी फारामका नमूना वनाइ सवैले सजिलै प्राप्त गर्न सक्ने स्थानमा राख्नुपर्नेछ ।
(३) उजुरीको सम्वन्धमा कारवाही माग गर्दा अनुगमन समितिले उजुरवालासंग थप विवरण वा कागजात माग गर्न सक्नेछ ।

१९. **गोप्य राख्नुपर्ने** :(१) अनुगमन समितिले उजुरवालाको नाम गोप्य राख्नु पर्नेछ ।
(२) प्राप्त उजुरीको आधारमा कुनै पदाधिकारीमाथि लागेको आरोपमाथि छानविन जारी रहेको अवस्थामा आरोपित पदाधिकारीको नाम समेत गोप्य राख्न पर्नेछ ।
२०. **जांचवुझ** : (१) यस आचारसंहितामा उल्लिखित आचारहरुको उल्लंघन गरेको बिषयमा अनुगमन समितिका राय सुझाव वा प्रतिवेदन आवश्यक कार्वाहिका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ । प्रतिवेदन पेश गर्नुपूर्व सो समितिले देहायका प्रकृयाहरु पुरा गर्नु पर्नेछ ।
(क) कुनै पदाधिकारीका विरुद्ध आचारसंहिता उल्लंघन गरेको कुनै उजुरी परेकोमा वा कुनै जानकारी प्राप्त भएकोमा त्यसको आधारमा अनुगमन समितिले कार्वाही गर्न आवश्यक छ वा छैन भनी जाँचवुझ गर्न वा गराउन सक्नेछ ।
(२) जाँचवुझ गदा कुन पदाधिकारी उपर कारवाही गर्नुपन देखिएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो पदाधिकारीलाइ सफाइ पेश गर्न उचित मौका दिनु पर्नेछ ।
(३) सफाइ पेश गर्ने मौका दिंदा सम्बन्धित पदाधिकारी विरुद्ध लागेको आरोप र त्यसका आधारहरु प्रष्ट गरी आवश्यक कार्वाहीका लागि कार्यपालिकाका बैठकमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

२१. **अनुगमन समितिका सिफारिश कार्यान्वयन गर्ने** : (१) अनुगमन समितिले यस आचारसंहितामा उल्लेखित कुराहरुको पालन भए नभएको सम्वन्धमा आवश्यक राय, सुझाव तथा सिफारिश सहित कार्यान्वयनका लागि कार्यपालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
(२) अनुगमन समितिबाट प्राप्त प्रतिवेदन तथा राय, सुझाव र सिफारिश उपर कार्यपालिकामा छलफल गरी आवश्यक निर्णय सहित कार्यान्वयन गर्नुपर्नेछ ।
(३) आचारसंहिताको पालनका बिषयमा स्थानीय तहमा छलफल हुँदाका बखत सम्बन्धित पक्षका प्रतिनिधीहरुलाइ सहभागी गराउन सकिनेछ ।
२२.**आचारसंहिताको उल्लंघनमा सजाय** : (१) यस आचारसंहिताका कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय तह बाट सजायको रुपमा देहायमा उल्लेखित एक वा सोभन्दा बढी प्रकृयाहरु अपनाउन सकिनेछ ।
(क) सम्बन्धित पदाधिकारीलाइ सचेत गराउने ।
(ख) आलोचना तथा आत्मालोचना गर्न लगाइ सोको जानकारी सार्वजनिक गर्न लगाउने ।
(ग) सार्वजनिक सुनुवाइको लागि सार्वजनिक गर्ने, गराउने
(घ) प्रचलित ऐन कानुनका उल्लंघन भएको अवस्थामा सम्बन्धित निकायमा सूचना दिने र आवश्यक कार्बाहीका लागि लेखी पठाउने ।
(२) आरोपित पदाधिारीमाथि भएको कुनै पनि कार्बाहीका बिषयमा निज कुनै राजनीतिक दलसंग आवद्ध भएका हकमा सम्बन्धित राजनितिक दललाइ जानकारी गराउनु पर्ने ।

२३. **कार्वाहीको बिबरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने** : आचारसंहिताको कार्यान्वयनका सम्वन्धमा पदाधिकारीमाथि भएका कार्वाहीको बिबरण आम जानकारिका लागि स्थानीय तहको सूचनापाटी र स्थानीय पत्रपत्रिकामा प्रकाशित गर्नु पर्नेछ । सोको जानकारी राजनीतिक दलहरु, संघीय मामिला तथा समान्य प्रशासन मन्त्रालय, निर्वाचन आयोग, प्रदेश सरकारको सम्वन्धित विभाग/निकाय, स्थानीय प्रशासनलाई गराउनु पर्नेछ ।

भाग ५
विविध

२४.**आचारसंहिताको पालन गर्न सबैको कर्तव्य हुने** : यो आचार संहिताको पालना गर्न पदाधिकारीको जिम्मेवारी तथा कर्तव्यको एक अभिन्न अंगका रुपमा रहनेछ ।

२५. **पदाधिकारीलाई आचारसंहिताको जानकारी दिनुपर्ने** : यो आचारसंहिता स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाइ अनिवार्य रुपमा जानकारी दिई हस्ताक्षर गराइ लागू गरिनेछ ।

२६. **सरोकारवालाहरुलाई आचारसंहिताको जानकारी उपलव्ध गराउनुपर्ने** : स्थानीय तहका पदाधिकारीका आचारसंहिता, समय समयमा आचारसंहितामा भएका संशोधनका बिबरण तथा आचारसंहिताका कार्यान्वयनका बिबरणहरुको जानकारी बार्षिकरुपमा स्थानीय तहका राजनीतिक दलहरु, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय तथा प्रदेश सरकारको सम्वन्धित निकायलाइ गराउनु पर्नेछ ।

२७. **आचारसंहिताको कार्यान्यनमा राजनीतिक दलको सहयोग** : (१) कुन पदाधिकारीबाट यस आचारसंहिताको उल्लंघन भएको ठहर भएमा निजमाथि लागेको आरोप तथा सो सम्बन्धमा सिफारिश भएको कार्वाहीको बिबरण समेत सम्बन्धित पदाधिकारी सम्बद्ध राजनीतिक दललाइ जानकारी गराउनुका साथै सार्वजनिक समेत गर्नु पर्नेछ ।

(२) जाँचवुझका आधारमा पदाधिकारी उपर कार्वाहीका लागि भएको सिफारिशको कार्यान्वयन गर्ने वा सचेत गराउन काममा सरकारी निकाय एव राजनीतिक दलहरुका सहयोग लिन सकिनेछ ।

२८. **आचारसंहितामा संशोधन** : (१) स्थानीय तहको सभाबाट आचारसंहितामा संशोधन गर्न सकिनेछ ।

(२) आचारसंहितामा भएको संशोधनका जानकारी सम्बन्धित सब पदाधिकारी, कर्मचारी, तथा सरोकारवालाहरुलाइ दिनुपर्नेछ ।

(३) नगरपालिकाले आफ्नो स्थानीय विशिष्ठता, कार्य प्रकृति र आवश्यकता अनुसार यस आचार संहितामा समय समयमा थप व्यवस्था समावेश गरी लागू गर्न सकिनेछ ।

आज्ञाले

....

यज्ञ राज लेखक

नि.प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

दशरथचन्द नगरपालिका राजपत्र